

בַּרְשָׁת

כִּי תֵצֵא

עִם אֹנֶק־לֹם וְרֶשַׁי

פרשת כי תצא

יְכִי תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ

וְנָתַנּוּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ

וְשָׁבִיתָ שְׁבִיּוֹ:

אֲרִי תַפּוֹק לְאַגָּחָא קָרְבָּא עַל בַּעֲלִי

דְּבַבְךָ וַיִּמְסְרֵנוּן יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וְתִשָּׁבִי

שְׁבִיָּהוֹן:

כִּי תֵצֵא לְמַלְחָמָה. בַּמִּלְחָמָה הַרְשׁוּת

הַכָּתוּב מְדַבֵּר, שֶׁבַּמִּלְחָמָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

אֵין לֹאמַר וְשִׁבְיַת שְׁבִיּוֹ, שֶׁהָרִי כָּבוֹד נֹאמַר

לֹא תַחֲיֶיהָ כָּל נִשְׁמָה: וְשִׁבְיַת שְׁבִיּוֹ. לְרַבּוֹת

כְּנַעֲנִים שֶׁבַּתּוֹכָהּ, וְאֵעֶ"פ שֶׁהֵן מִשְׁבַּעַה

אֲמוֹת:

יֵא וְרֵאִיתָ בְּשִׁבְיָהּ אִשָּׁתְּ יִפֹּת

תֵּאָר וְחִשְׁקָתָּ בָּהּ וְלִקְחָתָּ לָךְ

לְאִשָּׁה:

וְתַחֲזִי בְּשִׁבְיָהּ אֶתְּתָא שִׁפְיַת חֲזוֹ

וְתִתְּרָעִי בַּהּ וְתִסְבֶּה לָךְ לְאַנְתּוֹ:

וּלְקַחַת לְךָ לְאִשָּׁה. לֹא דְבַרָּה תוֹרָה אֲלֹא

כַּנֶּגֶד יִצֹר הָרַע, שֶׁאִם אֵין הַקְּדוּשׁ ב"ה

מִתִּירָה, יִשְׁאַנָּה בְּאִיסוּר, אֲבָל אִם נִשְׁאַה,

סוֹפּוֹ לִהְיוֹת שׁוֹנְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר אַחֲרָיו כִּי

תִּהְיֶינָן לְאִישׁ וְגו', וְסוֹפּוֹ לְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בֶּן

סוֹרֵר וּמִזֵּדָה, לְכַךְ נִסְמְכוּ פִּרְשֵׁי הַלֵּלוֹ:

אִשָּׁת. אֲפִילוֹ אִשָּׁת אִישׁ:

יב וְהִבֵּאתָהּ אֵלַי תוֹךְ בֵּיתִי

וְגִלְחָהּ אֶת רֹאשָׁהּ וְעִשְׂתָּהּ אֶת

צַפְרָנִיָּה׃

וְתַעֲלֶנָּה לְגוֹ בֵּיתְךָ וְתַגְלֶח יֵת רִישָׁהּ

וְתַרְבִּי יֵת טוֹפְרָנָהּ׃

וַעֲשֵׂתָה אֵת צַפְרָנִיָּהּ תַּגְדִּלָּם כְּדִי

שֶׁתַּתְּנוּזֵל׃

יְיָ וְהִסִּירָהָ אֶת שְׂמָלָתָהּ שְׂבִיָּהּ

מֵעַלֶּיהָ וַיֵּשְׁבָהּ בְּבֵיתְךָ וּבִכְתָּהּ

אֶת אֲבִיָּהּ וְאֶת אִמָּהּ יֶרַח

יָמִים וְאַחֲרַיִם כֵּן תָּבוֹא אֶלֶּיהָ

וּבַעֲלֹתָהּ וְהִיתָה לָךְ לְאִשָּׁה:

וְתַעֲדִי יָת כָּסוֹת שְׂבִיָּה מִנֶּה וְתִיתַב

בְּבֵיתְךָ וְתִבְכִּי יָת אֲבוֹהָא וְיָת אִמָּה יֶרַח

יוֹמִין וּבִתָּר כֵּן תִּיעוֹל לְוֹתָהּ וְתִבְעֲלָנָהּ

וְתִהְיֶי לָךְ לְאִנָּתוֹ:

וְהִסִּירָה אֶת שְׂמַלְתָּ שְׂבִיָּה. לְפִי שֶׁהֵם

נָאִים, שֶׁהַנְּכָרִים בְּנוֹתֵיהֶם מִתְקַשְׁטוֹת

בְּמַלְחָמָה, בְּשִׁבְיָ לְהַזְנוֹת אַחֲרֵים עִמָּהֶם:

וַיֵּשְׁבֶה בְּבֵיתְךָ. בְּבֵית שְׂמִשְׁתֵּמֶשׁ בּוֹ, נִכְנָס

וְנִתְקַל בּוֹ, יוֹצֵא וְנִתְקַל בּוֹ, רֹאֵה

בבכייתה, רואה בנוזלה, כדי שתתגנה

עליו: ובכתה את אביה. כל כך למה, כדי

שתהא בת ישראל שמחה וזו עצבה, בת

ישראל מתקשטת וזו מתנוזלת:

יד וְהָיָה אִם לֹא חֲפָצָה בָּהּ

וְשִׁלְחָתָהּ לְנַפְשָׁהּ וּמָכֹר לֹא

תִּמְכְּרָנָהּ בַּבָּסֶף לֹא תִתְּעַמֹּר

בָּהּ תַּחַת אֲשֶׁר עֲנִיתָהּ:

וַיְהִי אִם לֹא תִתְּרַעֲי בָּהּ וְתִפְטְרָנָהּ

לִנְפֹשֶׁה וְזָבֵנָא לֹא תִזְבְּנֶנָה בְּכֶסֶף אֲלֹא

תִּתְגַּר בֵּה חֶלֶף דִּי עֵינֵיתָהּ:

וְהִיא אִם לֹא חִפְצָת בֵּה. הַכְּתוּב מִבְּשַׂרְךָ

שֶׁסּוּפֶךְ לְשִׁנְאוֹתָהּ: לֹא תִתְעַמֵּר בֵּה. לֹא

תִּשְׁתַּמֵּשׁ בֵּה, בְּלִשׁוֹן פְּרָסִי קוֹרִין לְעַבְדוֹת

וְשִׁימוּשׁ, עֵימָרָאָה, מִיִּסּוּדוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה

הַדְּרָשׁן לְמִדַּתִּי כּוּן:

טו כִּי תִהְיֶינָּה לְאִישׁ שְׂתִי

נָשִׁים הָאֶחָת אֶחָבָה וְהָאֶחָת

שְׁנוֹנָא וִילָדוּ לֹו בָנִים

הָאֱהוּבָה וְהַשְׁנוּאָה וְהִיָּה חֶבֶן

חֶבֶכֶר לַשְּׁנִיאוֹת:

אֲרִי תַהוּיִן לְגִבֹּר תִרְתִּין נָשִׁין חֲדָא

רַחֲמֵתָא וְחֲדָא שְׁנִיאוֹתָא וִילִידִין לָהּ

בְּנִין רַחֲמֵתָא וְשְׁנִיאוֹתָא וִיְהִי בְרָא

בּוֹכְרָא לַשְּׁנִיאוֹתָא:

טז וְהִיָּה בְּיוֹם הַנְּחִילוֹ אֶת בְּנָיו

אֶת אֲשֶׁר יְהִיָּה לוֹ לֹא יוֹכֵל

לְבַכֵּר אֶת בֶּן הָאֱהוּבָה עַל

פָּנִי בֶן הַשְּׁנוּאָה הַבְּכוֹר׃

וַיְהִי בְיוֹמָא דִּיחֲסֹן לְבְנוֹהִי יֵת דִּי יְהִי

לָהּ לִית לָהּ רֶשׁוּ לְבַכְרָא יֵת בַּר

רַחֲמֵתָא עַל אֲפִי בַר שְׁנִיאתָא בּוֹכְרָא׃

יֵת כִּי אֶת הַבְּכוֹר בֶּן הַשְּׁנוּאָה

יַבְיִיר לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכָל

אֲשֶׁר יִמָּצֵא לוֹ כִּי הוּא

רֹאשִׁית אֲנֹן לוֹ מִשְׁפָּט

הַבְּכוֹרָה׃

אֲרִי יֵת בּוֹכֵרָא בֶר שְׁנֵי־אַתָּא יִפְרֵשׁ

לְמַתָּן לָהּ תַרְתִּין חֲלָקִין בְּכֹל דִּי

יִשְׁתַּכַּח לָהּ אֲרִי הוּא רִישׁ תְּקִפָּה לָהּ

חֲזִיא בְּכִרוּתָא:

פִּי שְׁנַיִם. כְּנֶגֶד שְׁנֵי אַחִים: בְּכֹל אִשּׁוּר

יִמְצָא לוֹ. מִכָּאן שְׁאִין הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי

שְׁנַיִם, בְּרֵאשִׁי לְבָא לְאַחֵר מִיתַת הָאֲב,

בְּמוֹחֲזֵק:

יח פִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן סוֹרֵר

וּמִזֹּרֵה אֵינֶנּוּ שְׁמַע בְּקוֹל

אָבִיו וּבְקוֹל אָמֹן וַיִּסְרוּ אֹתוֹ

וְלֹא יִשְׁמַע אֱלֹהִים:

אֲרִי יְהִי לְגִבּוֹר בַּר סָטִי וּמָרִי לִיתוּהִי

מִקְבֵּל לְמִימַר אֲבוֹהִי וּלְמִימַר אִמִּיהָ

וּמִלְפָּנַי יִתֶּה וְלֹא יִקְבֹּל מִנְהוֹן:

סוֹרֵר. סוֹר מִן הַדֶּרֶךְ: וּמִזֹּרָה. מִסֵּרָב בַּדְּבָרִי

אֲבִיו, לְשׁוֹן מְמָרִים: וַיִּסְרוּ אֹתוֹ. מִתַּרְיִן

בּוֹ בַּפְּנֵי שְׁלֵשָׁה וּמַלְקִין אֹתוֹ. בֶּן סוֹרֵר

וּמִזֹּרָה אֵינוֹ חַיִּיב עַד שִׁיגְנוֹב וַיֹּאכֹל

תִּרְטִימָר בֶּשֶׂר וַיִּשְׁתֶּה חֲצִי לֹוג יַיִן, שֶׁנֶּאֱמַר

זולל וסובא, ונאמר אל תהי בסובאי יין
בזוללי בשר למו, ובן סורר ומורה נהרג על
שם סופו, הגיעה תורה לסוף דעתו, סוף
שמכלה ממון אביו ומבקש לימודו ואינו
מוצא, ועומד בפרשת דרכים ומלסטם את
הבריות, אמרה תורה ימות זכאי ואל ימות
חייב:

יֵט וְתִפְשׁוּ בּוֹ אֲבִיו וְאִמּוֹ
וְהוֹצִיאוּ אֹתוֹ אֶל זִקְנֵי עִירוֹ
וְאֶל שַׁעַר מִקְדָּמוֹ:

וַיַּחֲדֹן בֵּה אֲבוֹהֵי וְאִמָּה וַיִּפְקֹן יְתֵה
לְקָדֶם סָבִי קִרְתָּה וּלְתַרְע בֵּית דִּין
אֶתְרָה:

כ וַאֲמָרוּ אֶל זִקְנֵי עִירוֹ בְּנֵינוּ
זֶה סוֹרֵר וּמְרָה אֵינָנו שֹׁמְעֵ
בְּקִלְנוּ זֹלִל וְסָבֵא:

וַיִּמְרוּן לְסָבִי קִרְתָּה בְּנָנָא דִּין סָטִי
וּמְרִי לִיתוּהֵי מְקַבֵּל לְמִימְרָנָא זֹלִל
בְּסָר וְסָבִי חֲמָר:

כֹּא וְיִרְגְּמֻהוּ כָּל אַנְשֵׁי עִירוֹ
בְּאַבְנִים וְמֵת וּבַעֲרֹתָ הָרֶעַ
מִקְרָבָךְ וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמָעוּ
וְיִרְאוּ:

וְיִרְגְּמֻהוּ כָּל אַנְשֵׁי קְרִיתָהּ בְּאַבְנֵי
וַיָּמוּת וְתַפִּילִי עֶבֶד דְּבִישׁ מִבֵּינָךְ וְכָל
יִשְׂרָאֵל יִשְׁמָעוּן וְיִדְחֻלוּן:

וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמָעוּ וְיִרְאוּ. מִכָּאן שֶׁצָּרִיךְ
הַכֹּרֵזָה בַּב"ד, פְּלוֹנִי נִסְקָל עַל שֶׁהִיָּה בֶן

סורר ומורה:

כב **שני** וְכִי יִהְיֶה בְּאִישׁ

חָטָא מִשְׁפָּט מִוֹת וְחֹמֶת

וְתָלִית אֹתוֹ עַל עֵץ:

וְאִרִּי יִהְיֶה בְּגֶבֶר חֹבֶת דִּין דְּקָטוֹל

וְיִתְקַטֵּל וְתִצְלֹב יָתֶהּ עַל צְלִיבָא:

וְכִי יִהְיֶה בְּאִישׁ חָטָא מִשְׁפָּט מִוֹת.

סמיכות הפרשיות מגיד, שאם חסים עליו

אביו ואמו, סוף שיצא לתרבות רעה
ויעבור עבירות ויתחייב מיתה בבית דין:
ותלית אותו על עץ. רבותינו אמרו, כל
הנסקלין נתלין, שנאמר כי קללת אלהים
תלוי, והמברך ה' בסקילה:

כג לא תלין נבלתו על העץ כי
קבור תקברנו ביום החוא כי
קללת אלהים תלוי ולא
תטמא את אדמתך אשר
יהוה אלהיך נתן לך נחלה:

לֹא תִבִּית נִבְלָתָהּ עַל צְלִיבָא אֲרִי

מִקְבֵּר תִּקְבְּרֶנָּה בְּיוֹמָא הַהוּא אֲרִי עַל

דְּחַב קָדָם יִי אֶצְטַלֵּב וְלֹא תִסָּאֵב ית

אֶרְעָךְ דִּי יִי אֱלֹהֶךָ יִהְיֶה לָךְ אַחֲסֵנָא:

כִּי קִלְכַּת אֱלֹהִים תְּלוּי. זִלְזוּלוֹ שֶׁל מֶלֶךְ

הוא, שֶׁאָדָם עָשׂוּי בַדְמוּת דִּיּוֹקְנֹו, וַיִּשְׂרָאֵל

הם בְּנֵיּוֹ, מִשָּׁל לְשָׁנֵי אֲחִים תְּאוֹמִים, שֶׁהִיוּ

דוֹמִין זֶה לָזֶה, אֶחָד נַעֲשֶׂה מֶלֶךְ וְאֶחָד

נִתְפָּס לְלִסְטִיּוֹת וְנִתְלָה, כֹּל הָרֹאֶה אוֹתוֹ

אוֹמֵר הַמֶּלֶךְ תְּלוּי. כֹּל קִלְכָּה שֶׁבִּמְקֹרָא

לשון הקל וזלזול, כמו והוא קללני קללה

נמרצת:

דברים פרק-כב

א לא תראה את שור אחיך או

את שיו נדחים וחתעלמת

מהם השב תשיבם לאחיה:

לא תחזי ית תורא דאחוך או ית

אמרה דטען ותתכבש מנהון אתבא

תתבנון לאחוך:

והתעלמת. כובש עין כאילו אינו רואהו:

לא תראה והתעלמת. לא תראה אותו

שתתעלם ממנו, זהו פשוטו. ורבותינו

אמרו, פעמים שאתה מתעלם וכו':

ב וְאַם לֹא קָרַב אֶחָיִךְ אֵלַיִךְ

וְלֹא יִדְעָתוֹ וְאַסְפָּתוֹ אֶל תּוֹךְ

בֵּיתְךָ וְהָיָה עִמָּךְ עַד דְּרַשׁ

אֶחָיִךְ אֹתוֹ וְהִשְׁבֹּתוֹ לוֹ:

וְאַם לֹא קָרַב אַחֲוֶיךָ לְוִתְךָ וְלֹא יִדְעָתָ

לֵּה וְתִכְנֶנְשֶׁנָּה לְגוֹ בֵּיתְךָ וַיְהִי עִמָּךְ עַד

דִּיתַבֵּעַ אַחֲוֶיךָ יְתֵה וְתִתִּיבְנֶה לָּהּ:

עַד דְּרַשׁ אַחִיד. וְכִי תַעֲלֶה בִּלְבָבְךָ

שִׁיתְנֶהוּ לוֹ קוֹדֶם שִׁידְרַשְׁהוּ, אֲלֵא דְרַשְׁהוּ

שֶׁלֹּא יִהְיֶה רִמְאִי: וְהַשְׁבוֹתוֹ לוֹ. שֶׁתֵּהֵא בּוֹ

הַשְׁבָּה, שֶׁלֹּא יֵאָכֵל בְּבֵיתְךָ כְּדֵי דַמְיוֹ

וְתִתְּבַעַם מִמֶּנּוּ, מִכֶּאֱן אִמְרוּ כֹל דְּבַר

שְׁעוֹשָׁה וְאוֹכֵל יַעֲשֶׂה וַיֵּאָכֵל, וְשִׁאִינוּ

עוֹשָׁה וְאוֹכֵל יִמְכֹּר:

וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְחִמְרוֹ וְכֵן

תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְלָתוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה

לְכָל אֲבֹדֶת אֲחִיךָ אֲשֶׁר תֹּאבֹד

מִמֶּנּוּ וּמִצָּאתָהּ לֹא תֹכֹל

לְהַתְּעִלָם:

וְכֵן תַּעֲבֹד לַחֲמֹרָה וְכֵן תַּעֲבֹד לְכִסּוּתָהּ

וְכֵן תַּעֲבֹד לְכָל אֲבֹדֶת אֲחוּךָ דִּי תִיבֹד

מִנֶּה וּתְשַׁכַּחנָה לִית לָךְ רְשׁוֹ

לְאַתְּכַסָּא:

לֹא תֹכֹל לְהַתְּעִלָם. לְכַבּוֹשׁ עֵינְךָ בְּאִילוֹ

אינך רואה אותו:

ד לא תִּרְאֶה אֶת חֲמוֹר אֲחִיךָ

אוֹ שׁוֹרוֹ נִפְלִים בְּדֶרֶךְ

וְהַתְעַלְמָתָּ מֵהֶם הֵקֵם תִּקִּים

עֲמֹ:

לֹא תַחֲזִי יָת חֲמָרָא דְאַחוּךְ אוֹ תוֹרָה

רָמַן בְּאַרְחָא וְתִתְכַבֵּשׁ מִנְהוֹן אֶקְמָא

תִּקִּים עֲמָה:

הקם תקים. זו טעינה, להטעין משאוי

שנפל מעליו: עמו. עם בעליו, אבל אם
הלך וישב לו, ואמר לו הואיל ועליך
מצוה, אם רצית לטעון, טעון, פטור:

ה לא יהיה כלי גבר על אשה
ולא ילבש גבר שמלת אשה
כי תועבת יהוה אלהיך כל
עשה אלה:

לא יהי תקון זין דגבר על אתתא ולא
יתקן גבר בתקוני אתתא ארי מרחק

קָדָם ייִ אֱלֹהֶיךָ כָּל עֶבֶד אֱלֹהִים:

לֹא יִהְיֶה כְּלִי גִבּוֹר עַל אִשָּׁה. שֶׁתִּהְיֶה דוֹמָה

לְאִישׁ כְּדֵי שֶׁתִּלְכֶּךָ בֵּין הָאֲנָשִׁים, שֶׁאִין זֶה

אֲלֹא לְשֵׁם נִיאוּף: וְלֹא יִלְבַּשׁ גִּבּוֹר שִׁמְלַת

אִשָּׁה. לִילְכֶּךָ לִישֵׁב בֵּין הָאֲנָשִׁים. דְּבַר אַחֵר,

שֶׁלֹּא יִסִּיר שַׁעַר הָעֲרוּזָה וְשַׁעַר שֶׁל בֵּית

הַשְּׁחִי: כִּי תוֹעֲבַת. לֹא אִסְרָה תוֹרָה אֲלֹא

לְבוֹשׁ הַמְּבִיא לְיָדֵי תוֹעֲבָה:

וּ כִּי יִקְרָא קוֹן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ

בְּדֶרֶךְ בְּכָל עֵץ אֹרְעַל הָאָרֶץ

אֶפְרָחִים אֹו בִּיצִים וְהָאָם

רִבְצָת עַל הָאֶפְרָחִים אֹו עַל

הַבִּיצִים לֹא תִקַּח הָאָם עַל

הַבָּנִים:

אֲרִי יַעֲרֶע קִנָּא דְצִפְרָא קְדָמְךָ בְּאַרְחָא

בְּכָל אֵילָן אֹו עַל אֲרֻעָא אֶפְרוּחִין אֹו

בִּיעֵין וְאִמָּא רִבְעָא עַל אֶפְרוּחִין אֹו עַל

בִּיעֵין לֹא תִסֵּב אִמָּא עַל בְּנֵיא:

כִּי יִקְרָא. פֹּרֵט לְמִזְמוֹן: לֹא תִקַּח הָאָם.

בעודה על בניה:

וְשִׁלַּח תְּשִׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת

הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ לְמַעַן יֵיטֵב

לָךְ וְהֵאֲרַכְתָּ יָמֶיךָ:

שִׁלַּחַת תְּשִׁלַּח יְתֶיךָ אִמָּא וְיֶת בְּנֶיךָ תִּסַּב

לָךְ בְּדִיל דְּיֵיטֵב לָךְ וְתוֹרִיךְ יוֹמֶיךָ:

לְמַעַן יֵיטֵב לָךְ וְגו'. אם מצוה קלה שאין

בה חסרון כים, אמרה תורה לְמַעַן יֵיטֵב לָךְ

וזה ארכת ימים, במתניתין קל וחומר לַמֶּתָן

שֶׁכֶּרֶךְ שֶׁל מִצְוֹת חֲמוּרוֹת:

ח שליושי כי תבנה

בֵּית חֹדֶשׁ וְעֵשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגִגֶּךָ
וְלֹא תַעֲשִׂים דְּמִים בְּבֵיתְךָ כִּי
יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ:

אֲרִי תִבְנֶי בֵּיתָא חֲדָתָא וְתַעֲבֹד תִּיקָא
לְאַגְרֶךָ וְלֹא תַעֲשִׂי חֹזֶבֶת דִּין דְּקַטּוּל
בְּבֵיתְךָ אֲרִי יִפֹּל דְּנֶפֶל מִנָּה:

כי תבנה בית חדש. אם קיימת מצות

שְׁלוּחַ הַקֵּן, סוֹפֵךְ לְבָנוֹת בֵּית חָדָשׁ וְתַקִּיִּם
מִצּוֹת מַעֲקָה, שִׁמְצוּהָ גּוֹרֶרֶת מִצּוּהָ, וְתַגִּיעַ
לְכָרֶם וְשָׂדֶה וּלְבָגִדִים נָאִים, לְכַךְ נִסְמָכוֹ
פְּרָשִׁיּוֹת הַלָּלוּ: מַעֲקָה. גֹּדֶר סָבִיב לָגֶגֶ, וְאוֹנֵק־לֹם תִּרְגָּם תִּיקָא, כְּגוֹן תִּיק שִׁמְשֹׁמֶר
מֵה שְׁבַת־כּוֹ: כִּי יִפּוֹל הַנּוֹפֵל. רֵאֲוִי זֶה
לִיפּוֹל, וְאֵף עַפ"כ לֹא תִתְגַּלְגַּל מִיִּתְּתוֹ עַל
יָדָךְ, שִׁמְגַלְגֵּלִין זְכוֹת ע"י זְכָאִי וְחֻזְבָּה ע"י
חִיִּיב:

ט לֹא תִזְרַע בְּרִמָּה בְּלֵאִים פֶּן

תִּקְרָא הַמִּלָּאָה הַזֹּרֶעַ אֲשֶׁר

תִּזְרַע וְתִבּוֹאָת הַכָּרֶם:

לֹא תִזְרַע כְּרֶמֶךְ עֲרוּבִין דִּילְמָא

תִּסְתָּאב דְּמַעַת זֶרְעָא דִּי תִזְרַע וְעַלְלַת

כְּרֶמָא:

כלאים. חטה ושעורה וחרצן במפולת יד:

פן תקדש. כתרגומו תסתאב, כל דבר

הנתעב על האדם, בין לשבח כגון הקדש

בין לגנאי כגון איסור, נופל בו לשון קדש,

כמו אל תגש בי כי קדשתיך: המלאה. זה

מִי־לֹוֹי וְתוֹסֶפֶת שֶׁהַזֶּרַע מוֹסִיף:

לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר

יַחְדָּו:

לֹא תִרְדִּי בַתּוֹרָא וּבַחֲמֹרָא כַּחֲדָא:

לֹא תַחֲרוֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר. הוּא הַדִּין

לְכָל שְׁנֵי מֵיָנִים שֶׁבַע־כּוֹלָם, וְהוּא הַדִּין

לְהַנְהִיגָם יַחַד קִשּׁוּרִים זֻגִים בַּהוֹלָכַת שׁוֹם

מִשָּׂא:

יֵא לֹא תִלְבֹּשׁ שַׁעֲטָנִיז צִמָּר

וּבְשָׁתַיִם יַחְדָּו:

לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעֲטָנָא עֵמָר וְכֹתֵן מִחֶבֶר

כַּחֲדָא:

שַׁעֲטָנָז. לְשׁוֹן עִירֹב, וּרְבוּתֵינוּ פִירְשׁוּ

שׁוּעַ טוֹוִי וְנוֹז:

יב גְּדָלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ עַל אַרְבַּע

כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר תַּכְסֶּה

בָּהּ:

כִּרְסֻפְדִּין תַּעֲבֹד לָךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפֵי

כְּסוּתְךָ דִּי תַכְסִּי בָהּ:

גְּדִילִים תַעֲשֶׂה לָךְ. אֵף מִן הַכִּלָּאִים, לְכַךְ

סִמְכֵן הַכְּתוּב.

יִגְבִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וְבָא

אֵלֶיהָ וְשָׁנְאָהּ:

אֲרִי יִסֹּב גִּבּוֹר אֶתְתָּא וַיַּעֲוֹל לִוְתָּהּ

וַיִּסְנְנָהּ:

וּבָא אֵלֶיהָ וְשָׁנְאָהּ. סוּפוּ:

יִדּוּ וְשָׂם לָהּ עֲלִילֹת דְּבָרִים

וְהוֹצֵא עָלֶיָּהּ שֵׁם רָע וְאָמַר

אֵת הָאִשָּׁה הַזֹּאת לְקַחְתִּי

וְאֶקְרָב אֵלֶיהָ וְלֹא מִצָּאתִי לָהּ

בְּתוֹלִים:

וַיֵּשׁוּי לָהּ תַּסְקוּפִי מִלִּין וַיַּפֵּק עָלֶיהָ

שׁוֹם בֵּישׁ וַיִּימַר יָת אֶתְתָּא הִדָּא נִסְבִּית

וְעָלִית לְוֹתָהּ וְלֹא אֶשְׁכַּחִית לָהּ בְּתוֹלִין:

וּשְׁם לָהּ עַלְיִלַת דְּבָרִים. עֲבִירָה גּוֹרְדַת

עֲבִירָה, עֲבַר עַל לֹא תִשְׁנָא, סוּפּוּ לְבָא לִידֵי

לְשׁוֹן הָרַע: אֵת הָאִשָּׁה הַזֹּאת. מִכֹּאן

שֶׁאֵין אוֹמֵר דָּבָר אֶלָּא בְּפָנַי בְּעַל דִּין:

טו וְלָקַח אָבִי (הַנֶּעֱר) הַנֶּעֱרָה

וְאִמָּהּ וְהוֹצִיאוּ אֶת בְּתוּלִי

(הַנֶּעֱר) הַנֶּעֱרָה אֶל זִקְנֵי הָעִיר

הַשָּׂעֲרָה:

וַיִּסֹּב אֲבוֹהָא (נ"א אֲבוֹהֵי) דְּעוֹלָמְתָא

וְאִמָּהּ וַיִּפְקֹן יָת בְּתוּלֵי עוֹלָמְתָא

לְקָדָם סְבִי קָרְתָא לְתִרְעָה בֵּית דִּין

אֶתְּרֹא:

אֲבִי הַנַּעֲרָה וְאִמָּהּ. מִי שֶׁגָּדְלוּ גְדוּלִים
הָרַעִים, יִתְבָּזוּ עָלֶיהָ:

טו וַיֹּאמֶר אָבִי (הַנַּעֲרָה) הַנַּעֲרָה

אַל הִזְקֵנִים אֶת בִּתִּי נָתַתִּי

לְאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וַיִּשְׁנֶאֱחָ:

וַיֵּימֶר אָבוֹהָ דַּעוּלְמָתָא לְסַבִּיא יֵת

בִּרְתִּי יִהְיֶה לְגַבְרָא הַדִּין לְאַנְתּוֹ

וְסִנְיָה:

וַאֲמַר אָבִי הַנְּעִרָהּ. מִלְּמַד שְׂאִין רִשּׁוֹת

לֹאֲשֶׁה לְדַבֵּר בְּפָנֵי הָאִישׁ:

וְיִזְהַנָּה הוּא שָׁם עֲלִילָת דְּבָרִים

לֹאֲמֹר לֹא מִצָּאתִי לְבַתְּךָ

בְּתוּלִים וְאֵלָּה בְּתוּלִי בְּתִי

וּפָרְשׁוּ הַשְּׂמֵלָה לְפָנַי זְקֵנִי

הָעִיר:

וְהָא הוּא שׁוֹי תַּסְקוּפֵי מְלִין לְמִימַר לֹא

אֲשַׁכַּחִית לְבַרְתְּךָ בְּתוּלִין וְאֵלִין בְּתוּלִי

בְּרַתִּי וַיִּפְרֹסוֹן שׁוֹשִׁיפָּא קָדָם סְבִי

קִרְתָּא:

וּפְרִשׁוּ הַשְּׂמֹלָה. הֲרִי זֶה מִשְׁכָּל, מַחֲזֹזֵיךְ

הַדְּבָרִים כַּשְּׂמֹלָה:

יֵה וְלִקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַזֶּה אֶת

הָאִישׁ וַיִּסְרוּ אֹתוֹ:

וַיִּדְבְּרוּן סְבִי קִרְתָּא הֵהִיא יֵת גְּבֵרָא

וַיִּלְקֹחַ יֵתָה:

וַיִּסְרוּ אֹתוֹ. מַלְכוּת:

יט וְעַנְשׁוּ אֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף

וְנָתְנוּ לְאָבִי הַנֶּעֱרָה כִּי הוֹצִיא

שָׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל

וְלוֹ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא יוּכַל

לְשַׁלְּחָהּ כָּל יָמֶיהָ׃

וַיִּגְבוּן מִנֶּה מֵאָה סְלַעִין דְּכֶסֶף וַיִּתְּנוּ

לְאִבּוּהָ דְּעוֹלָמָתָא אֲרִי אַפֵּק שׁוּם

בִּישׁ עַל בְּתוּלָתָא דִּישְׂרָאֵל וְלֵה תְּהִי

לְאַנְתּוֹ לִית לֵה רִשׁוֹ לְמַפְטָרָה כָּל

יומוֹהִי:

כ וְאִם אָמַת הִיָּה הַדָּבָר הַזֶּה

לֹא נִמְצְאוּ בְּתוֹלִים (לנער)

לַנַּעֲרָה:

וְאִם קָשָׁטָה הִיָּה פְּתַגְמָא הָדִין לֹא

אֶשְׁתַּכַּחוּ בְּתוֹלִין לְעוֹלָמָתָא:

וְאִם אָמַת הִיָּה הַדָּבָר. בַּעֲדִים וְהַתְּרָאָה,

שִׁזְנָתָה לְאַחַר אִירוֹסִין:

כא וְהוֹצִיאוּ אֹתָהּ (הנער) הַנַּעֲרָה

אֶל פֶּתַח בֵּית אָבִיהָ וּמִקְלוֹהָ

אֲנָשֵׁי עִירָהּ בְּאַבְנִים וּמִתָּה

כִּי עָשְׂתָה נְבִלָה בְּיִשְׂרָאֵל

לְזָנוֹת בֵּית אָבִיהָ וּבַעֲרָתָהּ

הָרַע מִקֶּרְבָּהּ:

וַיִּפְקֹז יָת עוֹלָמָתָהּ לְתֹרַע בֵּית אָבוֹהָּא

וַיִּרְגְּמֶנָּה אֲנָשֵׁי קִרְתָּהּ בְּאַבְנֵיָא וּתְמוֹת

אַרֵּי עֲבַדַּת קְלָנָא בְּיִשְׂרָאֵל לְזִנְאָה בֵּית

אָבוֹהָּא וּתְפִלֵּי עָבֵד דְּבִישׁ מִבִּינָךְ:

אל פתח בית אביה. ראו גידולים

שגדלתם: לזנות בית אביה. כמו בבית

אביה: וסקלזה אנשי עירה. במעמד כל

אנשי עירה:

כב פי ימצא איש שכב עם

אשה בעלת בעל ומתו גם

שניהם האיש השכב עם

האשה והאשה ובעלת הרע

מישראל:

אֲרִי יִשְׁתַּכַּח גִּבֹּר דִּשְׁכַּב עִם אֶתְתָּא

אֶתְתָּא גִּבֹּר וַיִּתְקַטְּלוּן אִף תַּרְוִיהוּן גִּבֹּרָא

דִּשְׁכַּב עִם אֶתְתָּא וְאֶתְתָּא וְתַפְּלִי עָבַד

דְּבִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל:

ומתו גם שניהם. להוציא מעשה חדודים

שאיין האשה נהנית מהם: גם. לרבות

הבאים מאחריהם. דבר אחר גם שניהם,

לרבות את הולד, שאם היתה מעוברת אין

ממתינין לה עד שתלד:

כג פִּי יִהְיֶה (נער) נַעֲרָה בְּתוּלָה

מֵאַרְשָׁה לְאִישׁ וּמִצֵּאָה אִישׁ

בְּעִיר וְשָׁכַב עִמָּה:

אֲרִי תְּהִי עוֹלָמָתָא בְּתִלְתָּא דְּמֵאַרְסָא

לְגִבּוֹר וְיִשְׁכַּחְנָה גִבּוֹר בְּקִרְתָּא וְיִשְׁכּוּב

עִמָּה:

ומצאה איש בעיר. לפיכך שכב עמה,

פרצה קוראה לגנב, הא אלו יושבה בביתה

לא אירע לה:

כד וְהוֹצֵאתָם אֶת שְׁנֵיהֶם אֶל

שֶׁעַר הָעִיר הַהוּא וּמִקְלָתָם

אֹתָם בְּאַבְנִים וּמֵתוּ אֶת

(הַנֶּעַר) הַנֶּעֱרָה עַל דְּבַר אִשָּׁר

לֹא צִעֲקָה בְּעִיר וְאֵת הָאִישׁ

עַל דְּבַר אִשָּׁר עָנָה אֶת אִשָּׁת

רַעְהוּ וּבִעֲרָתָהּ הָרַע מִקֶּרְבָּהּ:

וְתִפְקֹן יָת תַּרְוִיחוֹן לְתֹרַע קִרְתָּא הֵיא

וְתִרְגְּמוֹן יִתְהוֹן בְּאַבְנֵי וַיְמוֹתוֹן יָת

עוֹלָמָתָא עַל עֵסֶק דִּי לֹא צוּחַת

בְּקִרְתָּא וַיֵּת גִּבּוֹרָא עַל עַסְק דְּעַנִּי יֵת

אַתָּת חֲבֵרָה וְתַפְּלִי עֶבֶד דְּבִישׁ מִבֵּינָךְ:

כֹּה וְאִם בַּשָּׂדֶה יִמְצָא הָאִישׁ

אֶת (הַנַּעַר) הַנֶּעֱרָה הַמֵּאֲרָשָׁה

וְהַחֲזִיק בָּהּ הָאִישׁ וְשָׁכַב עִמָּהּ

וּמֵת הָאִישׁ אֲשֶׁר שָׁכַב עִמָּהּ

לְבִדּוֹ:

וְאִם בְּחֻקָּלָא יִשְׁכַּח גִּבּוֹר יֵת עוֹלָמָתָא

דְּמֵאֲרִסָּא וַיִּתְּקֶה בָּהּ גִּבּוֹרָא וַיִּשְׁכּוּב

עֲמָה וַיִּתְקַטֵּל גִּבּוֹרָא דְשָׁכַב עֲמָה

בְּלַחֲדוּהִי:

כו (ולנער) וְלַנְעָרָה לֹא תַעֲשֶׂה

דְּבַר אִין (לנער) לַנְעָרָה חֲטָא

מִנּוֹת כִּי כַּאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל

רַעְהוּ וְרִצָּחוּ נִפְשׁ כִּין הַדְּבַר

חֲזָה:

וְלַעוֹלָמָתָא לֹא תַעֲבֹד מִדַּעַם לִית

לַעוֹלָמָתָא חוֹבַת דִּין דְּקָטוּל אַרִי כְּמָא

דִּיקוּם גִּבֹּרָא עַל חֲבִירָה וַיִּקְטְלֵנָה נִפְשׁ

כֵּן פֶּתַגְמָא הֵדִין:

כִּי כַאֲשֶׁר יָקוּם זָגוּ'. לְפִי פִשּׁוּטוֹ זֶהוּ

מִשְׁמָעוֹ, כִּי אֲנוּסָה הִיא וּבַחֲזָקָה עֹמֵד

עָלֶיהָ, כַּאֲדָם הָעוֹמֵד עַל חֲבִירוֹ לְהַרְגּוֹ.

וּרְבוּתֵינוּ דְרֵשׁוּ בּוֹ, הֲרִי זֶה בֹּא לְלַמֵּד

וּנִמְצָא לְמַד וְכו':

כִּי בִּישְׁרָה מִצָּאָה צִעָקָה

(הַנֶּעַר) הַנֶּעֱרָה הַמֵּאֲרָשָׁה וְאִין

מוֹשִׁיעַ לָהּ:

אֲרִי בַחֲקֹלָא אֲשַׁכְּחָה צֹחַת עוֹלָמָתָא

דְּמֵאֲרִסָּא וְלִית דְּפָרִיק לָהּ:

כח כִּי יִמָּצֵא אִישׁ (נַעַר) נַעֲרָה

בְּתוֹלָה אֲשֶׁר לֹא אֲרִשָּׁה

וְתַפְשָׁה וְשָׁכַב עִמָּה וְנִמְצְאוּ:

אֲרִי יִשְׁכַּח גִּבּוֹר עוֹלָמָתָא בְּתִלְתָּא דִּי

לֹא מֵאֲרִסָּא וַיַּחֲדֶנָּה וַיִּשְׁכּוּב עִמָּה

וַיִּשְׁתַּכְּחוּן:

כט וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּה

לֹא־בִי (הַנֶּעַר) הַנֶּעֱרָה חַמֻּשִּׁים

כֶּסֶף וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה תַּחַת

אֲשֶׁר עָנָה לֹא יוּכַל שְׁלָחָהּ כָּל

יָמֶיהָ:

וַיֵּתֶן גִּבּוֹרָא דִּישְׁכַּב עִמָּה לְאִבּוּהָא

דְּעוֹלָמָתָא חַמֻּשִּׁין סְלָעִין דְּכֶסֶף וְלָהּ

תִּהְיֶה לְאִנָּתוֹ חֲלָף דִּי עֲנִיָּה לִית לָהּ רִשּׁוֹ

לְמַפְטָרָה כָּל יוֹמוֹהִי:

א לֹא יִקַּח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ

אָבִיו וְלֹא יִגְלָה בְּנֶה אָבִיו:

לֹא יִסֵּב גֵּבֶר יָת אֶתֶת אֲבוֹהֵי וְלֹא יִגְלִי

כְּנֶפֶא דְאֲבוֹהֵי:

לֹא יִקַּח. אֵין לוֹ בַּה לְקוּחִין וְאֵין קְדוּשִׁין

תּוֹפְסִין בַּה: וְלֹא יִגְלָה כְּנֶה אֲבִיו. שׁוֹמֵרֵת

יָבִם שֶׁל אֲבִיו הִרְאִיָּה לְאֲבִיו, וְהָרִי כֶּבֶד

מוֹזָהָר עֲלֶיהָ מִשּׁוֹם עֲרוּת אַחֵי אֲבִיָּהּ, אֲלֵא

לְעִבּוֹר עַל זֶה בִּשְׁנֵי לְאוֹיִן, וְלִסְמוּךְ לָהּ לֹא

יָבֵא מִמָּזֶר, לְלַמֵּד שֶׁאֵין מִמָּזֶר אֲלֵא מִחֵיבֵי

כריתות, וק"ו מחייבי מיתות ב"ד, שאין

בעריות מיתת ב"ד שאין בה כרת:

ב לא יבא פצוע דכה וכוות

שפכה בקהל יהודה:

לא ידפי דפסיק ודמחבל למעל

בקהל די:

פצוע דכה. שנפצעו או נדכאו ביצים

שלו: וכוות שפכה. שנכרת הגיד, ושוב

אינו יורה קילוח זרע, אלא שופך ושותת

ואינו מוליד:

ג לא יבא ממזר בקהל יהוה

גם דור עשירי לא יבא לו

בקהל יהוה:

לא ידפי ממזרא למעל בקהל די

אף דרא עשיראה לא ידפי לה למעל

בקהל די:

לא יבא ממזר בקהל ה' לא ישא

ישראלית:

ד לא יבא עמוני ומואבי

בְּקֹהֶל יִהְיֶה גַם דֹּר עֹשִׂי לֹא
יָבֹא לָהֶם בְּקֹהֶל יִהְיֶה עַד
עוֹלָם:

לֹא יִדְכוּן עֲמוּנָאִי וּמֹאבָאִי לְמַעַל
בְּקֹהֶלָא דִּי אַף דָּרָא עֹשִׂירָאָה לֹא
יִדְכִי לְהוֹן לְמַעַל בְּקֹהֶלָא דִּי עַד
עוֹלָם:

לֹא יבא עמוני. לא ישא ישראלית:

ה עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֹא קִדְמוּ

אֶתְכֶם בְּלֶחֶם וּבַמֵּים בְּדֶרֶךְ

בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְאֲשֶׁר

שָׁכַר עָלֶיךָ אֶת בְּלָעַם בֶּן

בְּעֹז מִפְתּוֹר אֶרֶם נְהַרִים

לְקַלְלֶךָ:

עַל עֵסֶק דִּי לֹא עָרְעוּ יִתְכוֹן בְּלַחְמָא

וּבַמֵּיא בְּאַרְחָא בְּמִפְקָכוֹן מִמִּצְרַיִם וְדִי

אֲגַר עֲלֶיךָ יֵת בְּלָעַם בַּר בְּעֹז מִפְתּוֹר

אֶרֶם דִּי עַל פֶּרֶת לְלִטְיוֹתְךָ:

עַל דְּבַר. עַל הָעֲצָה שִׁיעֲצוּ אֹתְכֶם

לְהַחֲטִיאֲכֶם: בְּדֶרֶךְ. כַּשֶּׁהֵייתֶם בְּטִירוֹף:

וְלֹא אָבָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְעַנְי

אֶל בְּלָעַם וַיַּהֲפֹךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

לָךְ אֶת הַקִּלְלָה לְבִרְכָּה כִּי

אַהֲבָךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:

וְלֹא אָבִי יי אֱלֹהֶךָ לְקַבֵּלָא מִן בְּלָעַם

וַיַּהֲפֹךְ יי אֱלֹהֶךָ לָךְ יֵת לוֹטִין לְבִרְכּוֹ

אֲרִי רַחֲמֶךָ יי אֱלֹהֶךָ:

וְלֹא תִדְרֹשׁ שְׁלָמָם וְטַבָּתָם כָּל

יְמֵיךָ לְעוֹלָם:

לֹא תִתְבַּע שְׁלָמָהוֹן וְטַבָּתָהוֹן כָּל יוֹמֶיךָ

לְעוֹלָם:

לֹא תִדְרֹשׁ שְׁלָמָם. מִכֹּל שְׁנֹאמַר עִמָּךְ

יֵשֵׁב בְּקֶרֶבְךָ, יָכוֹל אִף זֶה בֶּן, תִּלְמֹד לֹאמַר

לֹא תִדְרֹשׁ שְׁלָמָם:

ח רַב־יָעִי לֹא תִתְעַב

אֲדַמִּי כִּי אֶחֱיָךְ הוּא לֹא

תִּתַּעֲב מִצָּרִי כִּי גֵר הָיִיתָ

בְּאֶרְצוֹ:

לֹא תִרְחַק אֲדוֹמָאָה אֲרִי אֶחָוֶךְ הוּא

לֹא תִרְחַק מִצְרָאָה אֲרִי דִּיר הָיִיתָ

בְּאֶרְעָה:

לֹא תִתַּעֲב אֲדַמִּי. לִגְמָרִי, אַעֲ"פ שְׂרָאוֹי

כֹּךְ לִתַּעֲבוּ שִׁיּצָא בַחֲרָב לִקְרֹאתְךָ: לֹא

תִּתַּעֲב מִצָּרִי. מִכֹּל וְכֹל, אַעֲ"פ שְׂזִרְקוֹ

זְכוּרֵיכֶם לִיאֹר, מֵה טַעַם, שֶׁהִיוּ לָכֶם

אֲכַסְנִיא בִשְׁעַת הַדַּחֲקָה. לְפִיכָךְ:

ט בְּנִים אֲשֶׁר יוֹלְדוּ לָהֶם דּוֹר

שְׁלִישִׁי יָבֹא לָהֶם בְּקֶהֱלָהּ יְהוָה:

בְּנִין דִּי יִתְּלִידוּ לְהוֹן דָּרָא תְּלִיתָא

יְדֵכִי לְהוֹן לְמַעַל בְּקֶהֱלָהּ דִּי:

בְּנִים אֲשֶׁר יוֹלְדוּ לָהֶם דּוֹר שְׁלִישִׁי וְגו'.

וְשֶׁאֵר הָאוֹמוֹת מוֹתְרִין מִיד, הָא לְמַדָּת,

שֶׁהַמַּחֲטִּיא לָאֲדָם קָשָׁה לוֹ מִן הַהוֹרְגוֹ,

שֶׁהַהוֹרְגוֹ הוֹרְגוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהַמַּחֲטִּיאֻ

מוציאו מן העולם הזה ומן העולם הבא,
לפיכך אדום שקדמם בחרב לא נתעב, וכן
מצרים שטבעום, ואלו שהחטיאום
נתעבו:

כי תצא מחנה על איביך
ונשמרת מפל דבר רע:

ארי תפוק משריתא על בעלי דבבך
ותסתמר מפל מדעם ביש:

כי תצא וגו' ונשמרת. שהשטן מקטרג
בשעת הסכנה:

יֵאָכֵי יִהְיֶה בְּךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא

יִהְיֶה טָהוֹר מִקְּרָה לִילָה וַיֵּצֵא

אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה לֹא יָבֹא אֶל

תוֹךְ הַמַּחֲנֶה:

אֲרִי יְהִי בְּךָ גִּבּוֹר דִּי לֹא יְהִי דְכִי

מִקְּרָה לִילִיָּא וַיִּפּוֹק לְמִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא

לֹא יַעוּל לְגוֹ מִשְׁרִיתָא:

מקרה לילה. דיבר הכתוב בהווה: ויצא

אל מחוץ למחנה. זו מצות עשה: לא

יבא אל תוך המחנה. זו מצות לא תעשה,

ואסור להכנס למחנה לזיה וכל שכן

למחנה שכינה:

יב וְהָיָה לִפְנֹת עֶרֶב יִרְחֹץ

בַּמַּיִם וְכָבֹא הַשֶּׁמֶשׁ יָבֹא אֶל

תוך המחנה:

וְיָהִי לְמִפְנֵי רַמְשָׁא יִסָּחִי בַּמַּיָּא וְכִמְעַל

שֶׁמֶשׁ יַעוֹל לְגוֹ מִשְׁרִיתָא:

והיה לפנות ערב. סמוך להערב שמשו

יטבול, שאינו טהור בלא הערב השמש:

יִגְוִיד תְּהִיָּה לָךְ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה

וַיֵּצֵאת שָׁמָּה חוּץ:

וְאַתָּה מֵתִקֵּן יְהִי לָךְ מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא

וְתִפּוֹק תָּמֵן לְבָרָא:

ויד תהיה לך. בתרגומו, כמו איש על ידו:

מחוץ למחנה. חוץ לענן:

יד ויתד תהיה לך על אֲזִנֶּךָ

והיה בְּשִׁבְתְּךָ חוּץ וְחִפְרָתָהּ

בָּהּ וְשִׁבְתָּ וְכִסִּיתָ אֶת צִאתְךָ:

וּסְכַתָּא תְּהִי לָךְ עַל זֵינְךָ וִיְהִי בְּמִיתְבָּךְ

לְבָרָא וְתַחֲפֹר בָּהּ וְתִתּוּב וְתַכְסִּי יֵת

מִפְקָתְךָ:

עַל אֲזַנְךָ. לְבַד מִשְׁאֵר כְּלִי תִשְׁמִישְׁךָ:

אֲזַנְךָ. כְּמוֹ כְּלִי זֵינְךָ:

טו כִּי יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ מִתְחַלֵּף:

בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהִצִּילְךָ וְלָתֵת

אִיבֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ

קְדוֹשׁ וְלֹא יִרְאֶה בְּךָ עֲרֹת

דְּבַר וְשֵׁב מֵאַחֲרֶיךָ:

אֲרִי יִי אֱלֹהֶךָ שְׁכִינָתָה מִהֲלָכָא בְּגוֹ

מִשְׁרִיתֶךָ לְשׁוּבוֹתֶךָ וְלִמְמֹסָר בְּעָלִי

דְּבַבְךָ קֹדֶמְךָ וְתֵהִי מִשְׁרִיתֶךָ קִדִּישָׁא

וְלֹא יִתְחַזִּי בְּךָ עֲבֶרֶת פְּתִגָּם וִיתוּב

מִימְרָה מְלֹאֲטָבָא לָךְ:

וְלֹא יֵרָאֶה בְּךָ. הַקֵּב"ה, עֲרוֹת דְּבַר:

טז לֹא תִסְגֹּר עֶבֶד אֶל אֲדָנָיו

אֲשֶׁר יִנְצֵל אֵלָיֶךָ מִנְּעָם אֲדָנָיו:

לֹא תִמָּסֵר עֶבֶד עַמִּי לְיַד רַבּוֹנָהּ

דִּישְׁתַּזְבּ לְוַתְךָ מִלּוֹת רַבּוֹנָהּ:

לֹא תִסְגִּיר עֶבֶד. כְּתִרְגֹּמוֹ. דָּבָר אַחֵר,

אֲפִילוּ עֶבֶד כְּנַעֲנִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁבָרַח

מִחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל:

יִזְעַמְךָ יֵשֵׁב בְּקֶרֶבְךָ בַּמָּקוֹם

אֲשֶׁר יִבְחַר בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ

בְּטוֹב לוֹ לֹא תוֹנְנוֹ:

עִמָּךְ יִתֵּב בֵּינְךָ בְּאַתְרָא דִּי יִתְרַעֵי

בַּחֲדָא מִן קְרוֹיךְ בְּדִיטב לָהּ לֹא

תּוֹנָה:

יח לֹא תִהְיֶה קֹדֶשָׁה מִבְּנוֹת

יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה קֹדֶשׁ מִבְּנֵי

יִשְׂרָאֵל:

לֹא תִהְיֶה אֲתֶתָּא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְגִבּוֹר

עֶבֶד וְלֹא יִסָּב גִּבּוֹר מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל

אֲתֶתָּא אִמָּא:

לֹא תִהְיֶה קֹדֶשָׁה. מוֹפְקֶרֶת, מִקּוֹדֶשֶׁת

ומזומנת לזנות: ולא יהיה קדש. מזומן
למשכב זכור, ואונקלוס תרגם לא תהא
אתתא מבנת ישראל לגבר עבדא, שאף זו
מופקרת לבעילת זנות היא, מאחר שאין
קדושין תופסין לו בה, שהרי הוקשו
לחמור, שנאמר שבו לכם פה עם החמור,
עם הדומה לחמור. ולא יסב גברא מבני
ישראל אתתא אמתא, שאף הוא נעשה
קדש על ידה, שכל בעילותיו בעילות
זנות, שאין קדושין תופסין לו בה:

יֵטְלָא תַּבִּיָּא אֶתְנִן זִוְנָה וּמַחִיר

כָּלֶב בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְכָל

נָדָר כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

גַּם שְׁנֵיהֶם:

לֹא תַעֲלֶה אֲגֹר זִנִּיתָ וְחוֹלֶפֶן כִּלְבָּא

לְבֵית מִקְדָּשָׁא דִּי אֱלֹהֶךָ לְכָל נִדְרָא

אַרִּי מִרְחָק קָדָם יִי אֱלֹהֶךָ אֵף תִּרְוִיחוּן:

אתנן זונה. נתן לה טלה באתננה פסול

להקרבה: ומחיר כלב. החליף שזה בכלב:

גם שניהם. לרבות שנוייהם, כגון חטים

ועשאן סלת:

ב לא תַשִּׂיף לְאַחִיךָ נֶשֶׁךְ כֶּסֶף

נֶשֶׁךְ אֶכֶל נֶשֶׁךְ כָּל דָּבָר אֲשֶׁר

יִנְשֹׁךְ:

לֹא תִרְבִּי לְאַחוֹךָ רִבִּית כֶּסֶף רִבִּית

עֲבוֹר רִבִּית כָּל מַדְעָם דְּמִתְרַבִּי:

לֹא תִשִּׂיךְ. אִזְהָרָה לָלוּזָה שְׁלֹא יִתֵּן רִבִּית

לְמָלוּזָה, וְאִח"כ אִזְהָרָה לְמָלוּזָה, אֵת כֶּסֶף

לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנִשְׁךְ:

בֹּא לְנֹכַרִי תִשִּׁי וְלֹאֲחִיךָ לֹא

תִּשִּׁי לְמַעַן יְבָרְכֶךָ יְהוָה

אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַשְׁלַח יָדְךָ עַל

הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בֹּא שָׁמָּה

לְרִשְׁתָּהּ:

לְבַר עַמִּמִּין תִּרְבִּי וְלֹאֲחוּךָ לֹא תִרְבִּי

בְּדִיל דִּיבְרַכְנָךְ יְיָ אֱלֹהֶךָ בְּכֹל אוֹשְׁטוֹת

יָדְךָ עַל אֶרֶץ דִּי אַתָּה עֹלֵל: לְתַמּוֹן

לְמִירְתָּהּ:

לנכרי תשיך. ולא לאחיד, לאו הבא
מכלל עשה, עשה, לעבור עליו בשני
לאוין ועשה:

כב כי תדור נדר ליהוה אלהיך
לא תאחר לשלמו כי דרש
ידרשנו יהוה אלהיך מעמד
והיה בך חטא:

ארי תדר נדר קדם יי אלהך לא
תאחר לשלמותה ארי מתבע יתבענה

יִי אֱלֹהֶיךָ מִנָּךְ וַיְהִי בְךָ חֹבָא:

לֹא תֵאָחֵז לְשִׁלְמוֹ. שְׁלֹשָׁה רִגְלִים,

וְלִמְדוּהוּ רַבּוֹתֵינוּ מִן הַמִּקְרָא:

בֶּן יָכִי תִּחְדַּל לְנֶדֶר לֹא יִהְיֶה

בְּךָ חֵטָא:

וְאֵרִי תִתְּמַנֶּע לְמִנְדֵּר לֹא יִהֲיֶי בְךָ

חֹבָא:

כִּד מוֹצֵא שְׁכַתֶּיךָ תִּשְׁמֹר

וְעַשִּׂיתָ כַּאֲשֶׁר נִדְרָתָ לַיהוָה

אֱלֹהֶיךָ נִדְבָּה אֲשֶׁר דְּבַרְתָּ

בְּפִיךָ:

אִפְקֹת סְפוֹתֶךָ תֵּטֵר וְתַעֲבֹד כְּמֵא דִּי

נִדְרֹתָא קָדָם יְיָ אֱלֹהֶיךָ נִדְבַתָּא דִּי

מִלְּלָתָא בְּפוּמְךָ:

מוצא שפתיך תשמור. ליתן עשה על לא

תעשה:

חמישי כה כִּי תֵבֵא

בְּכֶרֶם רֵעֶךָ וְאֶכְלֶתָ עֲנָבִים

כִּנְפֹשֶׁךָ שְׂבַעְךָ וְאֵל כְּלִיךָ לֹא

תִּתֶּן:

אֲרִי תִתֶּגֶר בְּכֶרֶם־אֶחָד דְּחִבְרָךְ וְיִיכֹל

עֲנָבִין כִּנְפֹשֶׁךָ שְׂבַעְךָ וּלְמֵאנֶךָ לֹא

תִּתֶּן:

כִּי תֵבֵא בְכֶרֶם רֵעֶךָ. בְּפוּעַל הַכְּתוּב מִדְּבַר:

וְאֵל כְּלִיךָ לֹא תִתֶּן. מִכֵּאֵן שֶׁלֹּא דְבָרָה

תֹּרֵה אֲלֵא בִשְׁעַת הַבְּצִיר, בְּזִמָּן שֶׁאֵתָה

נותן לכליו של בעל הבית, אבל אם בא
לעדור ולקשקש, אינו אוכל: כנפשך.

כמה שתרצה: שבעך. ולא אכילה גסה:

כוּ כִּי תֵבֹא בְּקִמַּת יְרֵעָה וְקִטְפֹת

מִלֵּילֹת בִּידֶךָ וְחֶרְמֶשׁ לֹא

תִּנְיֶה עַל קִמַּת יְרֵעָה:

אַרִּי תִתַּגֵּר בְּקִמַּתָּא דְחִבְרָךְ וְתִקְטֹף

מִלֵּילָן בִּידֶךָ וּמִגָּלָא לֹא תִרִים עַל

קִמַּתָּא דְחִבְרָךְ:

כִּי תֵבֵא בַקֹּמֶת רֶעֶךָ. אֵף זֶה בַּפּוֹעַל הַכֹּתוֹב

מִדְּבַר:

דברים פרק-כד

א כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָעֲלָהָ

וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן

בְּעֵינָיו כִּי מִצָּא בָּהּ עֲרוּת

דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָתָהּ

וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשָׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ:

אֲרִי יֹסֵב גִּבּוֹר אֶתְתָּא וַיִּבְעֶלְנָה וַיְהִי

אִם לֹא תִשְׁכַּח רַחֲמִין בְּעֵינוֹהִי אֲרִי

אֲשֶׁכַּח בָּהּ עֲבַרְתָּ פֶתַח וְיִכְתּוֹב לָהּ גִּט

פְּטוּרִין וְיֵהָב בְּיָדָהּ וְיִפְטָרְנָה מִבֵּיתָהּ:

כִּי מֵצֵא בָהּ עֲרוֹת דָּבָר. מִצּוּה עֲלֶיךָ

לְגַרְשָׁהּ, שֶׁלֹּא תִמָּצֵא חֵן בְּעֵינֶיךָ:

בְּוִיצָאָהּ מִבֵּיתָהּ וְהִלְכָה וְהִיתָה

לְאִישׁ אַחֵר:

וְתִפּוֹק מִבֵּיתָהּ וְתִהְיֶה לְגִבּוֹר אַחֲרָיִךְ:

לְאִישׁ אַחֵר. אִין זֶה בֶּן זִמְזוּמֵי דְרַשׁוֹן,

הוא הוציא רשעה מתוך ביתו, וזה

הכניסה:

וַיִּשְׁנֶאֱהָ הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן וְכָתַב

לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָת וְנָתַן בְּיָדָהּ

וַיִּשְׁלַחָהּ מִבֵּיתוֹ אִם כִּי יָמוּת

הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן אֲשֶׁר לָקָחָהּ לוֹ

לְאִשָּׁה:

וַיִּסְנֶנָּה גְבָרָא בְּתָרָא וַיִּכְתֹּב לָהּ גִּט

פְּטוּרִין וַיִּתֵּן בְּיָדָהּ וַיִּפְטְרֶנָּה מִבֵּיתָהּ אִם

אֲרִי יְמוֹת גִּבֹּרָא בַּתְּרֵאָה דְּנִסְבָּהּ לָהּ
לְאַנְתּוֹ:

ושנאה האיש האחרון. הכתוב מבשרו
שסופו לשנאותה, ואם לאו, קוברתו,
שנאמר או כי ימות:

ד לא יוכל בעלה הראשון
אֲשֶׁר שָׁלְחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ
לְהִיזֹת לוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרֵי אֲשֶׁר
הִטְמִינָהּ כִּי תוֹעֵבָה הוּא לִפְנֵי

יְהוָה וְלֹא תַחֲטִי־א אֶת הָאָרֶץ

אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ

נַחֲלָה:

לִית לָהּ רִשׁוֹ לְבַעֲלָהּ קִדְמָאָה דִּי

פְּטִירָה לְמַתָּב לְמַסְבָּה לְמַהוּי לָהּ לְאַנְתּוֹ

בְּתֵר דִּי אֶסְתָּאֲבַת אֲרִי מְרַחֲקָא הִיא

קָדָם יִי וְלֹא תַחֲיִב יֵת אֶרְעָא דִּי יִי

אֱלֹהֶיךָ יִהְיֶה לְךָ אַחֲסָנָא:

אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִטְמָאָהּ. לְרַבּוֹת סוּטָה

שנסתרה:

ה טו י טו
כּי יִקַּח אִישׁ

אִשָּׁה חֲדָשָׁה לֹא יֵצֵא בַּצֵּבָא

וְלֹא יַעֲבֹר עָלָיו לְכָל דְּבַר נָקִי

יְהִיָּה לְבֵיתוֹ שְׁנָה אַחַת וְשִׁמַּח

אֶת אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר לָקַח:

אֲרִי יִסֵּב גִּבּוֹר אֶתְתָּא חֲדָתָא לֹא יִפּוֹק

בְּחִילָא וְלֹא יַעֲבֹר עָלוּהִי לְכָל מַדְעָם

פָּנֵי יְהִי לְבֵיתָהּ שֶׁתָּא חֲדָא וַיַּחֲדִי יֵת

אַתָּתָה דִּי נִסְבִּי:

אֵשָׁה חֲדָשָׁה. שֶׁהִיא חֲדָשָׁה לוֹ, וְאִפִּילוּ

אֶלְמָנָה, פֶּרֶט לְמַחֲזִיר גְּרוּשָׁתוֹ: וְלֹא יַעֲבֹר

עָלָיו. דָּבָר הַצָּבָא: לְכָל דָּבָר. שֶׁהוּא צוֹרֵךְ

הַצָּבָא, לֹא לְסַפֵּק מַיִם וּמִזֹּן וְלֹא לְתַקֵּן

דַּרְכֵי, אֲבָל הַחוֹזְרִים מֵעֹרֵכֵי הַמִּלְחָמָה

ע"פ כהן, כגון בנה בית ולא חנכו, או ארס

אֵשָׁה וְלֹא לְקַחָהּ, מִסְפִּיקִין מַיִם וּמִזֹּן

ומתקנין את הדרכים: יהיה לביתו. אף
בשביל ביתו, אם בנה בית וחנכו, ואם נטע
כרם וחללו, אינו זז מביתו בשביל צרכי
המלחמה: לביתו. זה ביתו: יהיה. לרבות
את כרמו: ושמח. ישמח את אשתו,
ותרגומו ויחדי ית אתתיה, והמתרגם ויחדי
עם אתתיה, טועה הוא, שאין זה תרגום
של ושמח אלא של ושמח:

ו לא יחבל רחים ורכב פי
נפש הוא חבל:

לֹא יִסֵּב מִשְׁכּוֹנָא רַחֲיָא וְרִכְבָּא אֲרִי

בְּהוֹן מִתְעַבֵּד מְזוֹן לְכָל נֶפֶשׁ:

רחים. היא התחתונה: ורכב. היא

העליונה: לא יחבול. אם בא למשכנו על

חובו בב"ד, לא ימשכנו בדברים שעושים

בהן אוכל נפש:

ז כִּי יִמָּצֵא אִישׁ גֵּנֵב נֶפֶשׁ

מֵאֶחָיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַמָּר

בּוֹ וּמָכְרוֹ וּמָת הַגֵּנֵב הַהוּא

וּבַעֲרַתְּ הָרֶעַ מִקֶּרְבְּךָ:

אֲרִי יִשְׁתַּכַּח גִּבּוֹר גָּנֹב נִפְשָׁא מֵאֲחוּהִי

מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּגַר בָּהּ וַיִּזְבְּנָהּ

וַיִּתְקַטֵּל גִּנְבָּא הֵהוּא וַתִּפְּלֵי עֶבֶד דְּבִישׁ

מִבֵּינָךְ:

כִּי יִמְצָא. בַּעֲדִים וְהִתְרַאָּה, וְכֵן כָּל יִמְצָא

שְׁבִתוֹרָה: וְהִתְעַמַּר בּוֹ. אֵינּוּ חַיִּיב עַד

שִׁישְׁתִּמֵּשׁ בּוֹ:

ח הַשְּׁמֹר בְּגִנֵּעַ הַצִּרְעָתָה לְשֹׁמֵר

מֵאֵד וְלַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יֹרֶוּ

אֶתְכֶם הַכְּהֲנִים הַלְוִיִּם כַּאֲשֶׁר

צִוִּיתָם תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת:

אֶסְתַּמֵּר בַּמִּכְתֵּשׁ סָגִירוּ לְמִטָּה לַחֲדָא

וְלַמַּעֲבָד כְּכֹל דִּי יִלְפֹן יִתְכוֹן כְּהֲנִיא

לְוֵאִי כַּמָּא דִּי פִקְדָתָנוֹן תִּטְרוֹן לַמַּעֲבָד:

הַשֹּׁמֵר בִּנְגַע הַצֹּרְעַת. שֶׁלֹּא תִתְלוֹשׁ

סִימְנֵי טוֹמְאָה וְלֹא תִקּוֹץ אֶת הַבְּהֵרֶת: כְּכֹל

אֲשֶׁר יֹרֶוּ אֶתְכֶם. אִם לְהַסְגִּיר, אִם

להחליט, אם לטהר:

ט זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה

אֱלֹהֶיךָ לְמֹרִים בְּדֶרֶךְ

בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם:

יְהוֹי דָּכִיר יְתֵּדִי עֲבַד יי אֱלֹהֶיךָ לְמֹרִים

בְּאַרְחָא בְּמִפְקֹכוֹן מִמִּצְרַיִם:

זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים.

אם באת להזהר שלא תלקה בצרעת, אל

תספור לשון הרע, זכור העשוי למרים

שדברה באחיה ולקתה בנגעים:

כִּי תֵּשֶׁה בְּרַעַךְ מִשָּׂאת

מֵאוֹמָה לֹא תָבֹא אֶל בֵּיתוֹ

לְעַבְדְּ עַבְדּוֹ:

אֲרִי תְּרִשִׁי בְּחֶבְרֶךְ רִשּׁוֹ מִדַּעַם לֹא

תַּעֲוֹל לְבֵיתָהּ לְמַסֵּב מִשְׁכֻּנָּה:

כִּי תֵּשֶׁה בְּרַעַךְ. תַּחֲבֹב בַּחֲבִירְךָ: מִשָּׂאת

מֵאוֹמָה. חֹב שֶׁל כָּלֹם:

יֵא בַּחוּץ תַּעֲמֹד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר

אַתָּה נֹשֶׂה בוֹ יוֹצִיא אֶלְיָךְ

אֶת הָעֲבוֹט הַחוּצָה:

בְּבֵרָא תִּקּוּם וְגִבֹּרָא דִּי אַתְּ רִשִּׁי בֵּה

יִפֵּק לְוִתְךָ יֵת מִשְׁכּוֹנָא לְבֵרָא:

יב וְאִם אִישׁ עָנִי הוּא לֹא

תִּשְׁכַּב בְּעֵבְטוֹ:

וְאִם גִּבֹּר מְסִכֵּן הוּא לֹא תִשְׁכּוּב

בְּמִשְׁכּוֹנָה:

לֹא תִשְׁכַּב בְּעֵבְטוֹ. לֹא תִשְׁכַּב וְעֲבוֹטוֹ

אֵצֶלְךָ:

יְגַהֲשֵׁב הָשֵׁב תִּשְׁיֵב לוֹ אֶת הָעֶבֶט

כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׁכַב בְּשַׁלְמָתוֹ

וּבִרְכָּךְ וְלָךְ תִּהְיֶה צְדָקָה לְפָנַי

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:

אֲתָבֵא תִתֵּב לָהּ יְת מִשְׁכּוֹנָא כְּמַעַל

שֶׁמֶשׁ וְיִשְׁכּוֹב בְּכִסּוּתָהּ וְיִבְרַכְנָךְ וְלָךְ

תִּהְיֶה זְכוּתָא קָדָם יי אֱלֹהֶיךָ:

כּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ. אִם כִּסּוּת לִילָה הוּא, וְאִם

כִּסּוּת יוֹם הַחֲזִירָהּ בַּבֶּקֶר, וְכִבֵּר כְּתוּב

בואלה המשפטים עד בא השמש תשיבנו
לו, כל היום תשיבנו לו, וכבא השמש
תקחנו: וברכך. ואם אינו מברכך, מכל
מקום ולך תהיה צדקה:

יד. **שביעי** לא תַעֲשֶׂה

שְׁכִיר עָנִי וְאֶבְיוֹן מֵאֲחִיךָ אִוֹ
מִגֵּרְךָ אֲשֶׁר בְּאֶרֶצְךָ בְּשַׁעֲרֶיךָ:
לֹא תַעֲשֶׂה שׁוֹק אֶגִּירָא עֲנִיָּא וּמִסְכְּנָא

מֵאַחֶיךָ אוּ מִגֵּיּוֹרְךָ דִּי בְּאַרְעֶךָ בְּקִרְוֶיךָ:

לֹא תַעֲשׂוּק שְׂכִיר. וְהָלֹא כְּבֹר כְּתוּב, אֲלֹא

לְעִבּוֹר עַל הָאֲבִיוֹן בְּשָׁנִי לְאִוִּין, לֹא תַעֲשׂוּק

שְׂכָר שְׂכִיר שֶׁהוּא עֲנִי וְאֲבִיוֹן, וְעַל הַעֲשִׂיר

כְּבֹר הוֹזָהָר לֹא תַעֲשׂוּק אֶת רַעֲךָ: אֲבִיוֹן.

הִתְאֵב לְכֹל דָּבָר: מִגֵּרְךָ. זֶה גֵר צָדִיק:

בְּשַׁעֲרֶיךָ. זֶה גֵר תוֹשֵׁב הָאוֹכֵל נְבִילוֹת:

אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ. לְרַבּוֹת שְׂכָר בַּהֲמָה וּבְכֵלִים:

טו בְּיֹמֹמוֹ תִּתֶּן שְׂכָרוֹ וְלֹא

תָּבוֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ כִּי עָנִי

הוא ואֵלָיו הוא נִשָּׂא אֶת

נַפְשׁוֹ וְלֹא יִקְרָא עָלָיו אֵל

יְהוָה וְהָיָה בְךָ חֵטֵא:

בְּיוֹמָהּ תִּתֵּן אַגְרָה וְלֹא תֵעוֹל עֲלוֹהֶי

שִׁמְשָׁא אֲרִי עֲנִיָּא הוּא וְלֵהּ הוּא מִסֵּר

יָת נַפְשָׁהּ וְלֹא יִקְרִי עָלָהּ קָדָם יְיָ וְיֵהִי

בְךָ חוֹבָא:

ואֵלָיו הוא נושא את נפשו. אל השכר

הזה הוא נושא את נפשו למוות, עֲלָהּ

בכבש ונתלה באילן: והיה בדך חטא. מכל

מקום, אלא שממהדין ליפרע ע"י הקורא:

טז לא יומתו אבות על בנים

ובנים לא יומתו על אבות

איש בַּחַטָּאוֹ יומתו:

לא ימותו אֲבֹתָן על פום בְּנֵין וּבְנֵין

לא ימותו על פום אֲבֹתָן אִנְשׁ בְּחוּבָה

ימותו:

לא יומתו אבות על בנים. בעדות בנים,

וּאִם תֹּאמַר בְּעֵינַי בָּנִים, כִּבְרָא נֹאמַר אִישׁ
בַּחֲטָאוֹ יוֹמָתוֹ, אֲבָל מִי שְׂאִינוּ אִישׁ, מִתּ
בְּעֵינַי אֲבִיו, וְהַקִּטְנִים מֵתִים בְּעֵינַי אֲבוֹתָם
בְּיַדֵּי שָׁמַיִם:

יֵן לֹא תִטָּה מִשְׁפַּט גֵּר יִתּוֹם
וְלֹא תִחַבֵּל בְּגֵר אֶלְמָנָה:

לֹא תִצְלִי דִין גֵּיּוֹרָא וְיִתְמָא וְלֹא תִסֵּב
מִשְׁכּוֹנָא לְבוֹשׁ אֶרְמְלָא:

לֹא תִטָּה מִשְׁפַּט גֵּר יִתּוֹם. וְעַל הָעֲשִׂיר
כִּבְרָא הוֹזָהָר, לֹא תִטָּה מִשְׁפַּט, וְשִׁנָּה בְּעֵינַי

לַעֲבֹד עֲלִיז בִּשְׁנֵי לְאוֹיִן, לְפִי שִׁנְקָל
לְהַטּוֹת מִשְׁכַּט עֲנִי יוֹתֵר מִשָּׁל עֹשִׂיר, לְכַךְ
הַזֹּהִיר וְשִׁנָּה עֲלִיז: וְלֹא תַחֲבֹל. שְׁלֹא
בִשְׁעַת הַלֹּאָה:

יִחַ וְזִכְרָתָּ כִּי עֲבָדְתָּ הָיִיתָ
בְּמִצְרַיִם וַיִּפְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
מִיָּד עַל כֵּן אֲנִי מְצִוְּךָ
לַעֲשׂוֹת אֶת הַדָּבָר הַזֶּה:

וְתִדְכֹּר אֲרִי עֲבָדָא הוֹיְתָא בְּמִצְרַיִם

וּפִרְקֹךְ יִי אֱלֹהֶךָ מִתֵּמֶן עַל כֵּן אֲנִי

מִפְקֹדֶךָ לְמַעַבְדִּי יֵת פְּתִילֵי מֵאָה הֵדִין:

וְזָכַרְתָּ. עַל מִנַּת כֵּן פְּדִיתִיךָ, לְשִׁמּוֹר

חֻקֹּתַי אֲפִילוֹ יֵשׁ חֶסֶד וְרֶוֶן כִּים בַּדָּבָר:

יֵט כִּי תִקְצֹר קִצִּירֶךָ בְּשִׂדֶּךָ

וְשָׂכַחְתָּ עֲמֹר בְּשִׂדֶּה לֹא

תָּשׁוּב לְקַחְתּוֹ לָגֵר לִיתְּוָם

וְלֹא לְמִנָּה יִהְיֶה לְמַעַן יִבָּרְכְּךָ

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֶׂה

יְדִיָּךְ:

אֲרִי תִחְצוֹד חֲצֹדךָ בַּחֲקֹלְךָ וְתַנְשִׁי
עֲמָרָא בַּחֲקֹלָא לֹא תִתּוֹב לְמַסִּבָּה
לְגִיּוֹרָא לִיתְמָא וּלְאַרְמְלָא יְהִי בְּדִיל
דִּיבְרַכְנָךְ יִי אֱלֹהֶךָ בְּכֹל עוֹבְדֵי יָדְךָ:

ושכחת עומר. ולא גדיש, מכאן אמרו,
עומר שיש בו סאתים ושכחו, אינו שכחה:
בשדה. לרבות שכחת קמה, ששכח
מקצתה מלקצור: לא תשוב לקחתו.
מכאן אמרו, שלאחריו שכחה, שלפניו

אינו שכחה, שאינו בבל תשוב: למען
יברכך. ואע"פ שבאת לידו שלא
במתכוין, ק"ו לעושה במתכוין, אמור
מעתה, נפלה סלע מידו ומצאה עני
ונתפרנס בה, הרי הוא מתברך עליה:

כ פי תחבט זיתך לא תפאר
אחריך לגר ליתום ולא למנה
יהיה:

ארי תחבוט זיתך לא תפלי בתרך
לגיוֹרָא ליתמָא ולא־מִלָּא יהי:

לֹא תִפְאָר. לֹא תִטּוֹל תִּפְאָרְתּוֹ מִמֶּנּוּ,

מִכֵּאן שֶׁמִּנִּיחִין פֶּאֱה לֹאִילָן: אַחֲרִיד. זֶה

שִׁכְחָה:

כֹּא כִּי תִבְצֹר פֶּרֶמֶךְ לֹא תַעֲזֹלֵל

אַחֲרִידָה לִגְר לִיתָוֹם וְלֹא־לְמִנָּה

יְהִיָּה:

אַרִי תִקְטֹף פֶּרֶמֶךְ לֹא תַעֲזֹלֵל בַּתָּרֶךְ

לְגִיּוֹרָא לִיתָמָא וְלֹא־רַמְלָא יְהִי:

לֹא תַעֲזֹלֵל. אִם מִצָּאת בּוֹ עֹזֻלוֹת לֹא

תקחנה. ואיזו היא עוללת, כל שאין לה
לא כתף ולא נטף, יש לה אחד מהם, הרי
הוא לבעל הבית. וראיתי בגמרא
ירושלמית, איזו היא כתף, פסיגין זה על
גב זה, נטף, אלו התלויות בשדרה
ויורדות:

בְּזִכְרֹתָּי כִּי עָבַד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם עַל כֵּן אֲנֹכִי מִצְוֶה
לַעֲשׂוֹת אֶת הַדָּבָר הַזֶּה:
וְתִדְכֹּר אֲרֵי עֲבָדָה הָיִיתָ בְּאֶרֶץ

דְּמַצְרִים עַל כֵּן אֲנִי מִפְקֹדְךָ לְמַעַבְד

יְת פֶּתַח מֵא הַדִּין:

דברים פרק-כה

א כִּי יִהְיֶה רִיב בֵּין אֲנָשִׁים

וְנָגְשׁוּ אֶל הַמִּשְׁפָּט וְשֹׁפְטוֹם

וְהַצְדִּיקוּ אֶת הַצְדִּיק וְהָרָשִׁיעַ

אֶת הָרָשָׁע:

אֲרִי יְהִי דִין בֵּין גְּבִרָא וּתְקַרְבוּן

לְדִינָא וִידוּנָנוּן וִיזְכוּן יְת זְכָאָה וִיחִיבוּן

יְת חִיבָא:

כי יהיה ריב. סופם להיות נגשים אל המשפט, אמור מעתה, אין שלום יוצא מתוך מריבה, מי גרם ללוט לפרוש מן הצדיק, הוי אומר זו מריבה: והרשיעו את הרשע. יכול כל המתחייבין בדין לוקין, תלמוד לומר והיה אם בן הכות הרשע, פעמים לוקה פעמים אינו לוקה, ומי הוא הלוקה, למוד מן הענין, לא תחסום שור בדישו, לאו שלא נתק לעשה:

ב וְהָיָה אִם בֶּן הַכֹּהֵן הָרֹשֶׁעַ

וְהִפִּילֹהוּ הַשֹּׁפֵט וְהִכָּהוּ לִפְנֵי

כָּדֵי רִשְׁעָתוֹ בַּמִּסֵּפֶר:

וְיֵהי אִם בֶּר חֵיבָא לֹא־לְקָאָה חֵיבָא

וְיִרְמְנָה דִּינָא וְיִלְקְנָה קַדְמוֹהִי כַּמִּסַּת

חֹבְתָהּ בְּמִנִּין:

וְהִפִּילֹהוּ הַשּׁוֹפֵט. מִלְּמַד, שְׂאִין מִלְּקִין

אוֹתוֹ לֹא עֹמֵד וְלֹא יוֹשֵׁב, אֲלֵא מוֹטָה:

לִפְנֵי כָּדֵי רִשְׁעָתוֹ. וְלֹא־חֲרִיז כָּדֵי שְׁתֵּים,

מכאן אמרו, מלקין אותו שתי ידות
מלאחריו ושליש מלפניו: במספר. ואינו
נקוד במספר, למד שהוא דבוק לומר
במספר ארבעים, ולא ארבעים שלמים,
אלא מנין שהוא סוכם ומשלים לארבעים,
והן ארבעים חסר אחת:

ג. אַרְבָּעִים יָכֹנּוּ לֹא יוֹסִיף כֵּן
יוֹסִיף לְהַכֹּתוֹ עַל אֵלָּה מִכָּה
רַבָּה וְנִקְלָה אַחִיךָ לְעִינֶיךָ:

אַרְבָּעִין יִלְקָנָה לֹא יוֹסֵף דִּילְמָא יוֹסֵף

לֹא־לְקִיּוֹתֶיהָ עַל אֲלֵין מִחָא רַבָּא וַיִּקַּל

אַחוּךְ לְעֵינֶיךָ:

לֹא יוֹסִיף. מִכָּאן אִזְהָרָה לְמַכָּה אֶת חֲבִירוֹ:

וְנִקְלָה אַחִיד. כֹּל הַיּוֹם קוֹרְאוֹ רֹשֶׁעַ,

וּמִשְׁלָקָה קוֹרְאוֹ אַחִיד:

דֹּלָא תַחֲסוּם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ:

לֹא תַחֲזוּד פּוֹם תּוֹרָא בְּדִישָׁה:

לֹא תַחֲסוּם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ. דְּבַר הַכְּתוּב

בַּהוֹזָה, זֶהוּא הַדִּין לְכֹל בַּהֲמָה חַיָּה וְעוֹף

הָעוֹשִׂים בְּמִלְאָכָה שֶׁהֵיא בְּדְבַר מֵאֲכָל,

א"כ למה נאמר שור, להוציא את האדם:
בדישו. יכול יחסמנו מבחוץ, תלמוד
לומר לא תחסום שור מכל מקום, ולמה
נאמר דיש, לומר לך, מה דיש מיוחד דבר
שלא נגמרה מלאכתו, וגדולו מן הארץ,
אף כל כיוצא בו, יצא החולב והמגבן
והמחבץ, שאין גדולו מן הארץ, יצא הלש
והמקטף, שנגמרה מלאכתו לחלה, יצא
הבודל בתמרים ובגרוגרות, שנגמרה
מלאכתו למעשר:

ה כִּי יָשְׁבוּ אֶחָיו יַחְדָּו וְיָמַת

אֶחָד מֵהֶם וּבֶן אֵין לוֹ לֹא

תִּהְיֶה אִשָּׁת הַכֹּהֵן הַחוּצָה

לְאִישׁ זָר יִבְמָה יִבֹּא עָלֶיהָ

וְלִקְחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וַיִּבְמָה׃

אֲרִי יִתְבוֹן אַחִין כַּחֲדָא וַיָּמוּת חַד

מִנֵּהוֹן וְבַר לִית לָהּ לֹא תִהְיֶה אֶתֶת

מִתְנָא לְבָרָא לְגַבַּר אוֹחֲרִין יִבְמָה יַעוּל

עָלָה וַיִּסְבֶּה לָהּ לְאַנְתּוֹ וַיִּבְמָה׃

כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו. שֶׁהִיתָה לָהֶם יְשִׁיבָה

אחת בעולם, פרט לאשת אחיו שלא היה
בעולמו: יחדו. המיוחדים בנחלה, פרט
לאחיו מן האם: ובן אין לו. עיין עליו, בן
או בת, או בן הבן, או בת הבן, או בת
הבת:

וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם
עַל שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא יִמָּחֶה
שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל:

וְיִהְיֶה בּוֹכֵרָא דִּי תֵּלִיד יָקוּם עַל שְׁמָא
דְּאֲחֻוּהִי מִתְּנָא וְלֹא יִתְּמָחִי שְׁמָהּ

מִי־שָׂרָאֵל:

וְהָיָה הַבְּכוֹר. גְּדוֹלַּהֲאֲחִים הוּא מִיִּיבָם
אוֹתָהּ: אֲשֶׁר תִּלְדֹּ. פֶּרֶט לְאִילֻנִּית שְׂאִינָה
יֻלְדֶּת: יָקוּם עַל שֵׁם אַחִיו. זֶה שְׂיִיבָם אֶת
אֲשֶׁתּוֹ, יִטּוֹל נַחֲלָת הַמָּת בְּנַכְסֵי אָבִיו: וְלֹא
יִמָּחַד שְׁמוֹ. פֶּרֶט לְאִשְׁתִּי סָרִיס, שְׁשֵׁמוֹ
מַחֲוִי:

וְיָאָם לֹא יִחַפֵּץ הָאִישׁ לְקַחַת
אֶת יְבִמָּתּוֹ וְעָלָתָהּ יְבִמָּתּוֹ
הַשְּׂעֵרָה אֶל הַזִּקְנִים וְאָמְרָה

מֵאֵן יְבַמֵּי לְהַקִּים לְאַחִיו שֵׁם

בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יְבַמֵּי:

וְאִם לֹא יֵצֵא גִבּוֹר לְמִסֵּב יָת יְבַמְתָּהּ

וְתִסַּק יְבַמְתָּהּ לְתֹרַע בֵּית דִּינָא לְקֹדֶם

סִבִּיא וְתִימָר לֹא צִבִּי יְבַמֵּי לְאַקְמָא

לְאַחוּהִי שְׁמָא בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אֲבִי

לְיַבְמוֹתָי:

השערה. כתרגומו לתרע בית דינא:

ח וְקָרְאוּ לוֹ זְקֵנִי עִירוֹ וְדָבְרוּ

אֵלָיו וְעָמַד וְאָמַר לֹא חָפַצְתִּי
לְקַחְתָּהּ:

וַיִּקְרֹן לָהּ סָבִי קָרְתָהּ וַיִּמְלֹךְ עִמָּה
וַיִּקְוֶם וַיִּימַר לֹא רָעָנָא לְמַסְבָּה:

ועמד. בעמידה: ואמר. בלשון הקודש,
ואף היא דבריה בלשון הקודש:

ט וְנִגְשָׁה יְבִמָתָו אֵלָיו לְעֵינָי
הַזֵּקֵנִים וְחִלְצָה נַעֲלָו מֵעַל
רַגְלָו וַיִּרְקָה בְּפָנָיו וְעָנְתָהּ

וְאָמַרְהָ כָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ

אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית

אָחִיו:

וְתִתְקַרֵּב יְבַמְתָּהּ לְוֹתָהּ לְקָדֶם סְבִיא

וְתִשְׂרִי סִינָה מֵעַל רַגְלָהּ וְתִרוֹק

בְּאַנְפוֹהִי וְתִתֵּב וְתִימַר כְּדִין יִתְעַבֵּד

לְגִבּוֹר דִּי לֹא יִבְנֶי יֵת בֵּיתָא דְאַחוּהִי:

וירקה בפניו. על גבי קרקע: אשר לא

יבנה. מכאן למי שחלץ שלא יחזור וייבם,

דלא כתיב אשר לא בנה אלא אשר לא

יבנה, כיון שלא בנה שוב לא יבנה:

וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית

חֲלוּץ הַנֶּעֱלִי:

וַיִּתְּקֵנִי שְׁמָהּ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית שְׂרֵי סִינָא:

ונקרא שמו וגו'. מצוה על כל העומדים

שם לומר חלוץ הנעלי:

יֵא כִּי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים יַחְדָּו אִישׁ

וְאֶחָיו וְקַרְבָּהּ אִשְׁתּוֹ הָאֶחָד

לְהַצִּיל אֶת אִישָׁה מִיַּד מַכָּהּ

וְשִׁלְחָה יָדָהּ וְהַחֲזִיקָהּ

בְּמַבְשֵׁיוֹ:

אֲרִי יִנְצוֹן גִּבּוֹרִין כַּחֲדָא גִּבּוֹר וְאַחוּהִי

וְתִתְקַרֵּב אֶתָּת חַד לְשׁוֹבָא יָת בַּעֲלָהּ

מִיַּד מַחֲוּהִי וְתוֹשֵׁט יָדָהּ וְתִתְקַף בְּבֵית

בִּהְתִּתָּהּ:

כי ינצו אנשים. סופן לבא לידי מכות,

כמו שנאמר מיד מכהו, אין שלום יוצא

מתוך ידי מצות:

יב וְקִצְתָּהּ אֶת כַּפָּה לֹא תַחֹם

עֵינֶךָ:

וְתִקּוּץ יֵת יְדֶה לֹא תַחֹם עֵינֶךָ:

וקצתה את כפה. ממון דמי בשתו, הכל

לפי המבייש והמתבייש, או אינו אלא ידה

ממש, נאמר כאן לא תחום ונאמר להלן

בעדים זוממין לא תחום, מה להלן ממון

אף כאן ממון:

יג לֹא יִהְיֶה לְךָ בְּכִיסְךָ אֶבֶן

וְאַבֶּן גְּדוֹלָה וְקַטְנָה:

לֹא יְהִי לָךְ בְּכִסֶּךָ מִתְּקַל וּמִתְקַל

רַבָּתָא וְזַעֲרָתָא:

גְּדוֹלָה וְקַטְנָה. גְּדוֹלָה כַּשֶּׁמְכַחֶשֶׁת אֶת

הַקַּטְנָה, שֶׁלֹּא יִהְיֶה נוֹטֵל בְּגְדוֹלָה וּמַחֲזִיר

בְּקַטְנָה:

יֵד לֹא יִהְיֶה לָךְ בְּבֵיתְךָ אֵיפָּה

וְאֵיפָּה גְּדוֹלָה וְקַטְנָה:

לֹא יְהִי לָךְ בְּבֵיתְךָ מְכִילָא וּמְכִילָא

רַבְתָּא וַיַּעֲרַתָּא:

לֹא יִהְיֶה לָךְ. אִם עָשִׂיתָ כֵּן, לֹא יִהְיֶה לָךְ

כְּלוּם: אֲבֹן וְאֲבֹן. מִשְׁקָלוֹת:

טו אֲבֹן שְׁלֵמָה וְצִדֵּק יִהְיֶה לָךְ

אִיפֹה שְׁלֵמָה וְצִדֵּק יִהְיֶה לָךְ

לְמַעַן יֵאָרִיכוּ יָמֶיךָ עַל

הָאָדָמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ

נָתַן לָךְ:

מִתְקָלִין שְׁלֵמִין דְּקָשׁוּט יְהוֹן לָךְ מְכִילָן

שְׁלֹמִין דְּקִשׁוּט יְהוֹן לָךְ בְּדִיל דִּיּוֹרְכוֹן

יוֹמִיךָ עַל אֶרְעָא דִּי אֱלֹהֶךָ יֵהֵב לָךְ:

אבן שלמה וצדק יהיה לך. אם עשית

כן, יהיה לך הרבה:

מִזֵּכָּה כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל

עֲשֵׂה אֱלֹה כָּל עֲשֵׂה עוֹל:

אֲרִי מֶרְחָק קָדָם יִי אֱלֹהֶךָ כָּל עֶבֶד

אֵלֶיךָ כָּל עֶבֶד שֶׁקָּר:

זכור את מפטיר

אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עֲמָלֶךָ בְּדֶרֶךְ

בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם:

הוּא דָכִיר יְתֵּדִי עַבְדְּ לָךְ עֲמָלֶךָ

בְּאַרְחָא בְּמִפְקֹכּוֹן מִמִּצְרַיִם:

זכור את אשר עשה לך. אם שקרת

במדות ובמשקלות, הוי דואג מגרדי

האויב, שנאמר מאזני מרמה תועבת ה',

וּכְתִיב בַּתְּרִיחַ בֹּא זִדּוֹן וַיִּבֹּא קִלּוֹן:

יֵחַ אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדֶרֶךְ וַיִּזְנֹב בְּךָ

כָּל הַנְּחֻשִׁים אַחֲרֶיךָ וְאַתָּה

עֵיף וַיִּגַּע וְלֹא יָרָא אֱלֹהִים:

דִּי עֲרַעַךְ בְּאַרְחָא וְקָטַל בְּךָ כָּל דְּהוּוּ

מִתְאַחֲרִין בְּתֶרֶךְ וְאַתָּה מִשְׁלָהִי וְלֹאִי

וְלֹא דְחִיל מִן קָדָם יי:

אשר קרך בדרך. לשון מקרה. דבר אחר,

לשון קרי וטומאה, שהיה מטמאן במשכב

זכור. דבר אחר, לשון קור וחום, צננך
והפשירך מרתיחתך, שהיו האומות
יראים להלחם בכם, ובא זה והתחיל
והראה מקום לאחרים, משל לאמבטי
רותחת שאין כל בריה יכולה לירד בתוכה,
בא בן בליעל אחד קפץ וירד לתוכה, אף
על פי שנכוה, הקרה אותה בפני אחרים:
ויזנב בך. מכת זנב, חותך מילות וזורק
כלפי מעלה: כל הנחשלים אחריך. חסרי
בה, מחמת חטאם, שהיה הענן פולטן:
ואתה עיף ויגע. עיף בצמא, דכתיב

וַיִּצְמָא שֵׁם הָעָם לְמִים, וּכְתִיב אַחֲרָיו, וַיָּבֹא
עַמְּלֶךְ: וַיִּגַע. בְּדֶרֶךְ: וְלֹא יָדָא. עַמְּלֶךְ
אֱלֹהִים, מִלְּהָרַע לָךְ:

יִשְׂרָאֵל הָיָה בְּהַנִּיחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָךְ
מִכָּל אֲיָבֶיךָ מִסָּבִיב בְּאַרְצֶךָ
אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ
נֶחֱלָה לְרֵשֶׁתָּהּ תִּמְחָח אֶת זִכְרָהּ
עַמְּלֶךְ מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא
תִשְׁכַּח:

וַיְהִי כֹד יָנִיחַ יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְךָ מִכָּל בְּעָלָי

דְּבַבְךָ מִסְחֹר סְחֹר בְּאַרְעָא דִּי יְיָ

אֱלֹהֶיךָ יֵהֵב לְךָ אֲחֻסָּנָא לְמִירְתָּהּ תִּמְחִי

יְת דּוּכְרָנָא דְעַמְלֵק מִתְּחוֹת שְׁמִיָּא לֹא

תִּתְנֶנְשִׁי:

תמחה את זכר עמלק. מאיש ועד אשה,

מעזלל ועד יונק, משור ועד ששה, שלא

יהא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה,

לומר בהמה זו משל עמלק היתה: חסלת

פרשת תצא: